SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 52. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 20, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 20-го БЕРЕЗНЯ 1990 Ч. 52. РІК XCVII.

Українські інтелектуали бачать довгий і тяжкий шлях до самостійности

Нюарк, Н.Дж. — Газета „Стар Леджер", в інформації Патриші Каппон, повідомила у числі з 16-го березня, що українські інтелектуалісти, передбачають довгий і тяжкий шлях до самостійности України. Не слід виключати, що Україна, використовуючи теперішню відлигу і сприятливу ситуацію в СССР, проголосить, як прийде слушний час, свою незалежність, як це зробили литовці, заявив один з п'ятьох інтелектуалістів напередодні конференції в Ратгерському університеті в Нюарку, яка обговорювала теперішню ситуацію в Україні.

Більшість населення Української ССР із своєю довгою історією переслідування, вважає, що питання суверенности є з одної сторони важливе, а з другої небезпечне, — заявив Роман Федорів, головний редактор журналу „Дзвін" (колись „Жовтень"). „Ми не можемо сказати, що Україна буде черговою республікою, — заявив Федорів, — бо наступними напевно будуть Естонія і Латвія, але прийде час і на Україну... Україна має специфічні проблеми. На багатьох територіях населення має дуже низьку національну свідомість".

Інший гість з України, професор економіки і директор Інституту для Студій Менаджменту в Києві, Олег Білорус, заявив, що „Україна є живим серцем Советського Союзу". Борис Рогоза, редактор „Літературної України", натякав на те, що українці можуть навіть взяти до уваги пропозицію Михаїла Горбачова „про справжню федерацію, базовану на договорі, систему у якій кожна республіка буде суверенною, не на папері, але в дійсності".

Дмитро Гродзінський, спеціяліст атомової енергії, який турбується долею хворих в наслідок чорнобильської катастрофи, член Академії Наук, звернув увагу, що Україна відроджується в повному розумінні цього слова. Доказом цього можуть послужити вибори з 4-го березня, у яких поважну перемогу здобули кандидати Демократичного Блоку не зважаючи на негативну поставу Комуністичної партії. Під час конференції Іван Дзюба, відомий автор і літературний критик, член Спілки Письменників України, обговорював проблему зросту національної свідомости і не менш важливі справи національних меншин в Україні.

Під час розмови гостей з України з кореспондентом згаданої газети були присутні Тарас Гунчак, професор історії Ратгерського університету, і Роман Воронка, професор математики в Технологічному інституті в Ню Джерзі.

ЛЕЩАТАРСЬКІ ЗМАГАННЯ ВІДКЛИКАНІ

Ю.П. — Управа Карпатського Лещатарського Клюбу (Ню Йорк) повідомляє своїх членів і приятелів, що заплановані на суботу 24-го березня 1990 р. в Гантері, Н.Й., річні лещатарські змагання не відбудуться.

Сан Дієго допомагає дітям Чорнобиля

Сан Дієго, Каліф. (О.С.). — На початку лютого тут в українській громаді створився Комітет Допомоги Дітям Чорнобиля. Як відділення загально-українського фонду в ЗСА, комітет звернувся до членів громади в справі допомоги жертвам Чорнобиля.

Одночасно надіслано інформації про переведення цієї допомоги в інших громадах та недавній транспорт медикаментів і необхідних предметів в Україну.

Очолив комітет Асколд Гайвас. Заступниками обрано д-р Зірку Снігурович та Олександра Скопа; касир — Михайло Костка, секретар: Олександер Герега і Микола Малий. Окремі доручення виконуватимуть Надія Хам, Вікторія Дейвис і Ярослав Сисин; Контрольна комісія: Борис Іваницький, Марія Рітачка і Богдан Креєр.

На протязі короткого часу зібрано біля 3,000 дол., які відразу переслано на загальний фонд допомоги. Комітет розпочав заходи поширення збірки на місцеве американське довкілля та звернення до фармацевтичних та інших підприємств.

ЗБОРИ „САМОПОМОЧІ" У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — Тут у неділю, 25-го березня, о год. 2-ій по полудні в залі УКОЦентру відбудуться річні Загальні Збори Української Федеральної Кооперативи „Самопоміч".

ВИСТАВКА В. ВАСІЧКО

Ню Йорк. — Об'єднання Мистців Українців Америки влаштовує виставку картин мішаної техніки Володимири Віри Васічко, відкриття якої відбудеться в неділю, 25-го березня, о год. 1-ій по полудні в Галерії ОМУА, 136 Друга аве. Виставка буде відкрита в будні дні від год. 6-ої до 8-ої вечора, а в суботу і неділю — від 1-ої дня до 8-ої вечора і триватиме до 1-го квітня.

Заплянували курси для закордонних студентів

Едмонтон, Альта. — Альбертський та Львівський державний університети створили спільну програму, яка дозволить студентам впродовж трьох місяців в 1991 році вивчати українську мову та літературу в Україні, отримуючи за це кредити у своїх університетах.

Програма, про яку з Львівським університетом договорився проф. Олег Ільницький з департаменту слов'янських і східноевропейських наук Альбертського університету, складатиметься з трьох курсів: сучасна українська мова, сучасна українська проза та зайняття з методи практичного засвоєння мови. Заплянованo 15 викладових годин кожного тижня. Програма відкрита для всіх студентів коледжів і університетів, не зважаючи на країну їхнього поселення. Курси триватимуть від 7-го лютого до 7-го травня 1991 року у Львівському університеті. Аплікації приймаються до 17-го квітня 1990 року.

За інформаціями слід писати до: Chairman, Department of Slavic and East European Studies, University of Alberta, 450 Arts Building, Edmonton, Alta. T6G 2E6, Canada.

ЗБОРИ „САМОПОМОЧІ" В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Тут в неділю 25-го березня, відбудуться річні Загальні збори членів Федеральної Кредитової Кооперативи „Самопоміч". Початок зборів о год. 2:30 по полудні у великій залі Академії св. Юра, 215 Схід 6-та вул.

Ганнуся Сверстюк померла

Ганнуся з матір'ю Марісю незабаром після приїзду до ЗСА

Філядельфія. — Ганнуся Сверстюк, якій 2-го травня сповнилося б чотири роки, померла тут у п'ятницю, 16-го березня, після довгого лікування на раковину в мозку. Тиждень перед смертю Ганнуся була в комі і перебувала вдома.

Ганнуся — це перша українська дитина — жертва катастрофи в Чорнобилі, яка приїхала в липні 1988 року на лікування до ЗСА.

Похорон відбувся в понеділок, 19-го березня, з української православної церкви св. Володимира у Філядельфії на український православний цвинтар св. Андрія у С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

У глибокому смутку залишились батьки Ганнусі, д-р Андрій і Марія Сверстюки, бабусі Лідія і Таміла, дідусі Євген і Петро, тітки Віра і Катерина. Замість квітів на могилу родина просить складати пожертви на Фонд ім. Ганнусі Сверстюк для порятунку дітей Чорнобиля: St. Vladimir Ukrainian Orthodox Church, 6729 N. 5th St., Philadelphia, Pa. 19126.

Дітройтська Округа готується до Конвенції СУА

Дітройт. — Головна управа Союзу Українок Америки повідомила на сторінках преси, що XXII Конвенція СУА відбудеться в днях 26-28-го травня 1990 року в метрополії Дітройту.

Господарем конвенції буде Дітройтська Округа СУА. Конвенційний комітет, який складається з 32-ох осіб, очолила Наталія Гевко, перша містоголова окружної Управи, її заступниця — Ліда Колодчин, секретарки: кореспонденцій — Ірина Прийма, протоколярна — Ольга Гриньків, касирка — Дарія Дудра. Поодинокі комісії очолили: адміністраційну — Марта Йованкович (53-ій Відділ), реєстраційну — Анна Гаврилюк (45-ий Відділ), бенкетову — Дарія Конюх (45-ий Відділ), програмову — Рома Дигдало (76-ий Відділ), пресову та зовнішніх зв'язків — Ліда Лазуренко (45-ий Відділ), транспортації — Ольга Іваницька (53-ій Відділ), домівки — Марта Шехович (45-ий Відділ), виставкову — Марія Ткачук (96-ий Відділ).

Конвенція є великою подією для Округи. Щоб її належно підготовити, Конвенційний комітет відбуває часто засідання та є в постійному контакті з Екзекутивою СУА.

Конвенція відбуватиметься в модерному готелі Радіссон у Савтфілді, Миш. Учасниці конвенції матимуть нагоду оглянути домівку СУА, якою Округа дуже гордиться, як також український центр у Воррені. Доїзд з готелю до українського центру є дуже догідний — 15 хвилин автострадою. Плянується відвідати церкву св. Йосафата, яку розмалював іконописець Юрій Козак, „Українське село" — дім для старших віком, кредитівки „Самопоміч" і „Будучність", галерію „ЕКО". Після оглядин відбудеться зустріч учасниць конвенції з громадянством на вечері в Українському Культурному Центрі. Там гості зможуть оглянути виставку, яка буде влаштована з нагоди конвенції місцевих мистців: Едварда, Юрія і Яремі Козаків, Михайла Дмитренка, Христини Наганів, Галини Коноплі, Юрія Крохмалюка і Романа Бараника. Також буде виставлена колекція ляльок у народних одягах, які виготовили членки 81-го Відділу. Вечірня імпреза в Українському Культурному Центрі є призначена на товариську зустріч у приємній атмосфері.

Святочний бенкет відбудеться в неділю, 27-го травня, в елегантній залі готелю Радіссон і матиме репрезентативний характер. В ньому візьме участь громадянство Дітройту.

Конвенція не відбуватиметься лише для товариських зустрічей. Крім організаційних справ буде багато цікавих доповідей, панелів, дискусій.

Л. КОСТЕНКО І М.БОГАЧЕВСЬКА-ХОМ'ЯК ОТРИМАЮТЬ НАГОРОДИ

Вашінгтон. — Тут в неділю, 25-го березня, у Джорджтавнському університеті відбудеться церемонія вручення літературної і наукової нагород Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів за 1989 рік Ліні Костенко і Марті Богачевській-Хом'як Початок церемонії о год. 4-ій по полудні. Вступ — 20 дол. Дохід призначений на Стипендійний фонд Вашінгтонської Групи, яка разом з Фундацією Антоновичів влаштовує церемонію і прийняття. Зголошуватися слід до 20-го березня: Орися Пилишенко (708) 671-1452.

ПАНЕЛЬ НА ТЕМУ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ

Чикаго. — Чикагський осередок Товариства Сприяння Народному Рухові України за Перебудову влаштовує в суботу, 24-го березня, панель на тему: „Проблеми України сьогодні і завтра", на якому виступлять діячі Руху з України. Доповідатимуть: Борис Рогоза — „Українська преса в обличчі перебудови", Олег Білорус — „Можливості економічної перебудови і реформ", Іван Дзюба — „Параметри культурного відродження". Панель відбудеться в авдиторії собору св. Володимира і Ольги. Початок о год. 6-ій вечора. Вступ — 10 дол., студенти — 5 дол.

В РУМУНІЇ ВІДРОДЖУЄТЬСЯ КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА

Ватикан. — Папа Іван Павло II призначив 12 католицьких єпископів на керівні церковні посади в Румунії. Таким чином, в Румунії офіційно відроджується Католицька Церква, яка зазнала переслідувань і врешті була заборонена комуністами понад 40 років тому.

Представник Ватикану Гоакін Наварро назвав цю подію одним з найбільших досягнень Католицької Церкви і висловив надію, що дипломатичні стосунки Румунії з Ватиканом, розірвані у 1950 році, будуть найближчим часом відновлені. Г. Наварро повідомив, що представники румунського духовенства запросили Папу відвідати Румунію, але конкретна дата цієї візити покищо не встановлена.

Легалізація Румунської Католицької Церкви стала можливою в результаті того, що румунський уряд офіційно скасував декрет 1948 року про відокремлення церкви від держави.

Майже 2,000 будинків католицьких храмів були сконфісковані державою, багато священиків, які не хотіли примиритися зі сваволею влади, були кинуті до в'язниць. Однак, не зважаючи на репресії, Румунська Католицька Церква весь цей час продовжувала існувати нелегально, в „катакомбних" умовах.

Двоє з 12 новопризначених єпископів мають понад 70 років, що перевищує звичайний „пенсійний" вік ватиканських священиків. Вони призначені Папою на нинішні посади на знак визнання їх видатних заслуг перед Церквою. Обох їх переслідувала румунська влада і багато років вони пробули у в'язниці. Однак вони не відмовилися від своїх переконань і продовжували відправляти Богослуження і виступати з проповідями, постійно перебуваючи під загрозою нового ув'язнення.

За останній рік Ватикан відновив дипломатичні відносини з Польщею і Мадярщиною. Найближчим часом Папа має намір з тією ж метою відвідати Чехо-Словаччину. Наступними країнами, які відновлять дипломатичні відносини з Ватиканом, будуть, мабуть, Румунія і Совєтський Союз.

Письменники критикують партапарат і покірну йому пресу

Київ. — Газета „Літературна Україна" ч. 9 за 1990 р. опублікувала звернення до ЦК КПУ від партійного комітету Київської письменницької організації, де він рішуче виступив проти насаджування партійних апаратчиків на керівні посади у видавництвах та редакціях газет і журналів; проти затвердження Центральним Комітетом КПУ керівників галузевих і літературних видань; проти обов'язкового погодження з апаратчиками ЦК усіх матеріялів, які надходять до друкованих органів; проти партійних інструктажів наказового характеру редакторам літературно-художніх видань і видавництв; проти ідеологічного монополізму партапарату на інформацію взагалі.

Партійний комітет письменників різко засудив шовіністичну антиукраїнську наставленість покірних партапаратчикам газет: „Правда Украины", „Робітнича газета", „Прапор комунізму", „Радянська Україна" та деяких районних газет, котрі постійно виступають з нападками на неформалів, змальовуючи їх екстремістами. Ці газети висловлюють колонізаторські позиції шовіністичних кіл і на суверенітет України.

„Невже знову будемо шукати винних серед так довго і цілеспрямовано упосліджуваних 'неформалів'? Це — неприпустимо і страшно, бо вочевидь нагадує трутизняний чад нездемонтованої сталінської душогубки. І нам, комуністам, вельми прикро усвідомлювати, що попихачами тієї людиноненависницької машини без жодних моральних гальм виступають деякі друковані органи Центрального Комітету Компартії України, а також окремі обласні, міські та районні газети", — пишуть письменники у зверненні до ЦК КПУ.

Партійний комітет київської письменницької організації рішуче протестує проти керівництва літературою і пресою Компартії, яка скомпромітувала себе антидемократичною спрямованістю. У зверненні сказано, що партія, яка використовує монопольне право на істину й інформацію, „дезінформує громадськість" і „деморалізує людей", бере на себе також відповідальність перед народом.

В АМЕРИЦІ

ПОЧИНАЮЧИ ВІД 1935 РОКУ, вчені мріють про перетворення водню на метал з надзвичайними властивостями. Минулого тижня вчені-фізики Американської спілки фізиків почули оптимістичний та надійний звіт д-ра Го Кванг Мао та д-ра Расселл Гемлі з Карнегі інституту у Вашінгтоні. Водень, найпростіший з усіх елементів, легкий газ, який у звичайних умовах в реакції з повітрям формує вибухову суміш. При температурі нижче абсолютного нуля він переходить до рідкого стану та із зниженням температури твердне. Теоретичні вивчення атомової будови водню вже 55 років тому передбачали, що в умовах надзвичайного давлення водень перетворюється в метал. Вчені вірили, що навіть після зниження давлення водень залишиться у формі металу та при кімнатній температурі стане суперпровідником. В кінці 1970-их років вченим Карнегі інституту вдалось створити умови позаземного давлення, які перевищували давлення атмосфери в 2,5 міл. разів.

ВЧЕНІ КАЛІФОРНІЙСЬКОГО університету в Дейвис розвинули нову технологію попереднього визначення генетичних рис худоби, що дає можливість плянувати це перед народженням продуктивність худоби в напрямку, наприклад, більшої продукції молока або м'яса. Тепер вчені-генетики виявили досягнення своїх вивчень у практику. Нова технологія, яку вони аплікують на коровах, спрямована на продукцію молока з найкращими якостями для виробництва сиру. Нова технологія молекулярної біології, яка практикується тепер на худобі, ідентична методам, які вчені використовують для фіксування генів, які викликають кісту фіброві тканини або анемію в зародку людини. Нову технологію розвинув д-р Джуен Модрано та д-р Естуардо Егвальяр-Кордова

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ у вівторок, 13-го березня, заявив, що він дальше підтримує своє становище з минулого тижня щодо плянів уряду Ізраїля творити нові поселення у східньому Єрусалимі. А на дальші провокативні питання в цій справі на пресовій конференції він заявив, що більше не буде коментувати з уваги на теперішні політичні проблеми в Ізраїлі.

КОНСЕРВАТИВНІ ПАРТІЇ ЗДОБУЛИ ПЕРЕМОГУ У СХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Берлін. — Консервативні партії, а зокрема Християнсько-демократична партія, яку у передвиборчій кампанії активно підтримував канцлер західньонімецького уряду Гельмут Коль, здобули, несподівано для багатьох політичних спостерігачів, велику перемогу у парламентарних виборах і дістала мандат продовжувати переговори про об'єднання Німеччини.

У перших вільних виборах від 1933 року, східна частина Німеччини ясно і недвозначно проголосувала за об'єднання своєї країни, не тільки географічним, але також політичним й економічним, висловивши при тому велике довір'я до тих політичних партій, які на заході вели успішну під кожним оглядом політику відродження Німеччини і включення її в інтегроване життя Заходу.

Згідно з повідомленням виборчої комісії, яка подала до відома ще не цілком докладні вислідні виборів у понеділок, 19-го березня, об'єднані консервативні партії „За об'єднану Німеччину", отримали 48,1 відсотка голосів, або інакше 193 місця в парляменті на усіх 400. Це не уповноважнює їх формувати самим уряд, але у спілці з іншими співзвучними політичними партіями вони матимуть більшість. Друге місце здобула Соціял-демократична партія, яка вела перед у передвиборчій кампанії і яку вважають тепер „непопулярною партією". На диво комуністи здобули третє місце.

Переможці, тобто партія християнських демократів, були перші, які запропонували творення коаліційного уряду з участю усіх політичних партій, включно із соціял-демократами. Ібрагім Бимє, керівник Соціял-демократичної партії також заявив під час телевізійного інтерв'ю, що його партія зацікавлена в коаліції, особливо тепер коли рішається доля об'єднання Німеччини й економічної відбудови, радше злиття економічних структур обидвох частин Німеччини та інтеграція Східньої Німеччини з Европейським економічним союзом.

Канцлер Г. Коль заявив в Бонні, що він дуже задоволений вислідом виборів і атмосферою, яка там на Сході існує, тіснішим до об'єднання усіх політичних сил під час формування нового уряду. Без сумніву вибори у Східній Німеччині матимуть позитивний вплив у ФРН в грудні 1990 р. Християнські демократи плянують затримати за собою урядову коаліційну більшість, щоб таким чином приспішити об'єднання Німеччини заки на сході урядова в Бонні партія користується великою популярністю.

Найбільш розчарований вислідом виборів був колишній канцлер Віллі Брандт, почесний голова Соціял-демократичної партії у ФРН і НДР, який заявив, що тому кілька тижнів „ніхто не думав про 80 місць у парляменті для соціял-демократів. Ми були переконані у великій перемозі у Східній Німеччині", — заявив Брандт.

У Москві відкриється американський культурний центр

Вашінгтон. — У понеділок, 26-го лютого, в Москві почалися американсько-совєтські переговори про обмін інформаціями, на яких обговорюються дві нові культурні угоди між Совєтським Союзом і З'єднаними Стейтами Америки. Президент Джордж Буш і генеральний секретар Михаїл Горбачов підпишуть ці угоди на червневій зустрічі на вершинах.

Між іншим, передбачається відкриття американського культурного центру у Москві і совєтського — у Вашінгтоні. Директор Інформаційного агентства ЗСА (ЮСІА) Брус Гелб повідомив агентство АП, що совєтська сторона, як можна зрозуміти, погодилася на те, щоб у Москву приїхав другий кореспондент „Голосу Америки". Вважають, що цю посаду займе нинішній нюйоркський кореспондент російської редакції „Голосу Америки" Александр Батчан.

Москва погодилася на збільшення кількости примірників журналу „Америка", що розповсюджується на території СССР. Тепер совєтська влада дозволить розповсюджувати в країні 150,000 примірників журналу, що його видає ЮСІА.

За словами Б. Гелба, совєти також погодилися припинити радіоперешкоди, які вони ведуть на середніх хвилях з території Куби.

Якщо перша угода, що обговорюється на переговорах, стосується відкриття культурних центрів у Москві і Ленінграді, то друга стосується пропозиції Дж. Буша про „відкриті землі": мається на увазі його заклик до скасування більшости обмежень на поїздки дипломатів і журналістів обох країн відповідно по території СССР і ЗСА.

Як зауважує агентство АП, нинішні переговори відбуваються в більш дружній атмосфері, ніж два роки тому, коли попередник Гелба Чарлз Вік демонстративно покинув залю засідання після того, як совєти обвинуватили американських вчених у створенні віруса АІДС.

Американські представники роками протестували проти совєтської дезінформації, найбільш яскравим прикладом якої був згаданий епізод з АІДС.

У СВІТІ

ШІСТЬ МІСЯЦІВ ПІСЛЯ ТОГО, як ЗСА та Японія започаткували переговори в справі глибоко закорінених торговельних труднощів, обидві країни не є вдоволені взаємними концесіями. Крім того японці побоюються, що самі переговори погіршують напруження. Представники розпочали переговори у вересні минулого року з вірою в те, що це вперше дві найбільші економічні потуги візьмуться за розв'язання кожного пункту окремо та усунуть „основні перешкоди" у справі американських імпортів до Японії. Цей підхід до справи взято під увагу, аж тоді як обидва уряди прийшли до переконання, що десятиліття переговори та валютні перебудови не увінчалися успіхом і не зменшили американського торговельного дефіциту з Японією.

МИНУЛОГО ТИЖНЯ В БОННІ, столиці Західньої Німеччини, союзники Другої світової війни та Західня і Східня Німеччини відбули своє перше офіційне засідання в справі об'єднання. На цьому ж засіданні рішено допустити Польщу на наради коли будуть обговорювати справу кордонів. Сам цей факт, що таке схвалення зроблено, вказує на те, яким важливим є це спірне питання. Після цілоденного засідання високопоставлених урядовців закордонних міністерств обидвох Німеччин, ЗСА, Англії, СССР і Франції, головний західньонімецький делегат Дітер Каструп заявив, що учасники „погодились запросити Польщу, як тільки почнуть дискутувати над справами, які торкатимуться її кордонів".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc at 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00, 3 months — $12.00 UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"

Second Class Postage paid at Jersey City N.J

„Суперпрезидент"

Як можна було сподіватися Міхаїл Ґорбачов отримав всі поширені права і компетенції президента СССР, що їх вимагав. Проголошення Литвою державної незалежности приспішило цей процес. Дводенні наради Конґресу народних депутатів були виповнені лявіною слів. Були між промовцями смільчаки, як історик Юрій Афанасьєв, які без обиняків порівнювали президентуру з таким правами, як їх жадав Ґорбачов з режимом Леніна-Сталіна. Найцікавішими були ті депутати, які з жалем стверджували, що „громадський лад розвалюється", але вони вбачали в тому стані розхитання ладу в імперії — доказ на потребу одноособового лідера. Деякі промовці журилися, що якийсь майбутній наступник Ґорбачова використає свої надмірні, конституцією надані йому права для проголошення своєї диктатури, себто панування без жодного парляменту. Вони бідкали, що зміна конституції у користь президента загирює „баланс сил". Але ніхто не подавав якоїсь альтернативи. У цьому й сила Ґорбачова. Хоч за рівно п'ять років своєї влади він ані на йоту не поправив економічної ситуації, хоча для цього обрали були його на партійного генсека, він зберігає свою владу: бо ніхто з його правих чи лівих критиків немає ніякого власного пляну, як вийти з ситуації.

Дебати над отими вимогами Ґорбачова виявили виразно, що розлітається імперія, збудована на гнилих фундаментах царату плюс гнилі фундаменти періоду „воюючого комунізму". Бо з історичної перспективи, яка вже тепер виразно зарисовується, поширювання збройною силою кордонів імперії коштом всіх країн і народів, які у 1917 року проголосили були свою державну волю, — вся та, за офіційною термінологією „вітчизняна війна", не була закріпленням імперії. Це був розбій, який у всесвітній історії бував уже не раз і завжди обертався вістями проти авторів розбою. Заведення колективізації сільського господарства в Україні у роках 1930-31 було з погляду Лазаря Каґановіча успіхом, — але винищення цілої хліборобської верстви і вбивство сьоми мільйонів людей — перекреслило назву України, як „житниці Европи" і наслідок того злочину відчувається по нинішній день — в Украні і поза нею.

Західні засоби масової інформації назвали Ґорбачова „суперпрезидентом". Це глумлива назва, яка підкреслює, що в нього — влада більша від усіх інших президентів світу. Дивним збігом обставин — у цьому самому дні, коли всі часописи у широкому світі принесли вістку про „перемогу" Ґорбачова у Конґресі народних депутатів, у вівторок, 13-го березня ц.р., президент Джордж Буш перевів у Білому Домі пресову конференцію. На запит одного журналіста, чи правдою є, що між секретарем оборони Чейні і директором Сі-Ай-Ей Вебстером є поважні різниці поглядів щодо дальшого зберігання великої збройної сили, Буш спростував: у обміркуванні кожної державної проблеми мусять бути різні погляди, але немає розбіжности думок у тому, що в сучасній дуже пливкій міжнародній ситуації з невідомим завтрашнім днем — мусить бути збережена оборонна сила Заходу. Про СССР не згадувалося, але кожному було ясно, що Президент має на увазі Советський Союз. Не йдеться про те, що СССР не всилі провокувати війну, коли нема запасів харчів для війська і коли великий знак запиту висить над дисципліною та боєздатністю советської армії. Ідеться про те, що Евразія стоїть на порозі хаосу з прерізними можливостями. Ані Світовий банк не дав ще сотика позички Совєтському Союзові, ані поза кількома вийнятками не квапиться західній фінансово-промисловий світ з інвестиціями до СССР. Всі чекають на дальші тамошні події. Ніхто з 2,500 членів конґресу не знав, як цей суперпрезидент використовуатиме свої нові величезні права.

Ніколи не треба робити помилки з недоцінюванням інтеліґенції противника. Ґорбачов прагне зберегти імперію. Але він достаточно інтеліґентний, щоб не дискредитувати себе в очах Заходу, що його страшенно потребує. Але він не тільки диктатор, але й ще прихильник „твердої руки". Нічого не можна виключати на 100 відс., але і в математиці і в політиці існує „рахунок вірогідности". На червень передбачений приїзд Ґорбачова до Вашінґтону. Три місяці — це короткий час для підготови такої подорожі. Ледве чи Ґорбачов, людина з високою освітою, захоче перекреслити ввесь політичний успіх із зустрічі біля Мальти. Разом із признанням Ґорбачову збільшених прав — заведено партійний плюралітет. Як він діятиме. Навіть суперпрезидент не зможе заборонити утворення партій і скасувати вибори. Між теорією і практикою буває велика прірва.

Наталя Осока

РОЗПОВІДЬ ПРО СЕКРЕТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ КҐБ

Кореспондент газети „Вашінгтон Пост" Дейвид Ігнатус опублікував розповідь колишнього майора КҐБ Віктора Івановича Шеймова, який втік до ЗСА 1980 року і після десятирічного мовчання вирішив розсекретити обставини своєї втечі на Захід й також багато секретних відомостей про методи діяльности КҐБ.

Втеча Шеймова була старанно приховуваною таємницею. Знаючи методи КҐБ, майор завчасно підготував серію доказів, котрі після їх зникнення наводили б на думку, що він і члени його родини вбиті. Шеймов працював у Восьмому головному управлінні КҐБ і був добре ознайомлений з системою кодування документів у советській розвідці. Він належав до невеликого кола осіб, які мали доступ до важливих інформацій.

Заявивши, що „жоден секрет не буває вічним", майор Шеймов вирішив оприлюднити деталі втечі та висловити своє ставлення до розвитку американсько-советських відносин. Перейти на Захід, розповідає Шеймов, спонукала його подія, що сталася у Варшаві 1979 року. Генерал, який очолював польську резидентуру КҐБ, викликав на розмову майора Шеймова, але розмова ця була перервана появою „майора Соловйова", що приніс шифровану телеграму з Москви. В телеграмі була всього одна фраза: „Найдіть можливість налагодження близького фізичного контакту з Папою". Депешу підписав тодішній голова КҐБ СССР Юрій Андропов.

„Всі добре зрозуміли, що це означає, — сказав Шеймов. — Це означало, що *вони вирішили вбити Папу*. Генерал, з яким я тоді розмовляв, сказав, що після такої операції доведеться перебити всіх поляків, або забратися геть із Польщі". Невдоволення Андропова вже й раніше було висловлене тому ж таки президентові КҐБ в Польщі в телеграмі, де було сказано: „Як ми могли допустити обрання громадянина соціялістичної країни на Папу?" Генерал, як це водиться в КҐБ і в СССР взагалі, звалив усе на свого римського колеґу.

Шеймов народився 9-го травня 1946 року в інтеліґентній московській родині. Батько був інженером, мати — лікар. Закінчивши середню освіту, пішов до військово-технічної школи, де готували фахівців з ракетної та космічної техніки, яку закінчив 1969 року. Працював у надзвичайно-секретному науково-дослідному інституті ч. 50. Цей інститут підлягає міністерству оборони і опрацьовує способи використання космічного простору в мілітарних цілях, пояснив Шеймов і додав, що він також брав участь у розробці програми, яка передбачає знищення чужих космічних об'єктів.

В КҐБ працював з 25-го року життя, розшифровуючи коди. Від 1974 року він працював у штаб-квартирі Першого головного управління КҐБ в Ясенево під Москвою, де йому доручили сортувати всю інформацію, що надходила від закордонних служб. *Короткі звіти про все*, що надходило з-за кордону він готував для членів Політбюра.

Шеймов повідомив, що в КҐБ цілком серйозно обговорювали можливість операції з метою перебити ноги відомому танцюристові-втікачеві Рудольфові Нуреєву, який дозволяв собі на Заході на антисовєтські висловлювання. Плянувалося також убивство втікача Юрія Носенка.

Від 1976 року В. Шеймов працював за кордоном. Особливо відзначився в Пекіні, де йому вдалося виявити як саме китайська розвідка стежить за советською амбасадою. Того ж року він отримав звання майора.

Розповів Шеймов і про те, як готувався Ю. Андропов до захоплення влади після смерти Брежнєва, яка здавалась тоді неминучою. Пілоти, танкісти і піхотинці КҐБ були викликані до Москви для отримання спеціяльних інструкцій, а на політзаняттях їх наставляли, що вони не підкоряються ні партії, ні урядові, а в першу чергу лідерові КҐБ. Шеймов розповів, що він вихований советською системою і тому був відданим комуністом і щирим патріотом. Та що вище він просувався на службі, то частіше наштовхувався на протиріччя між советськими гаслами і діями КҐБ, бо теоретично КҐБ має захищати народ, але практично всі дії його спрямовані проти народу та й проти всього світу. Це призвело до того, що Шеймов, за його словами, вирішив завдати комуністичній системі максимальних шкод".

Очевидно він досяг цієї мети, бо Ігнашу пише, що один з представників Адміністрації Дж. Буша, ім'я якого він не називає, сказав, що Віктор Шеймов „вніс значний вклад у поліпшення національної безпеки нашої країни".

Під час однієї з поїздок за кордон Шеймов зумів відірватися від своїх наглядачів і звернувся до амбасади ЗСА, де коротко повідомив про себе і сказав, чого він хоче. 16-го травня 1980 року його з дружиною і дитиною таємно вивезли з Москви працівники Сі-Ай-Ей. Прибувши до ЗСА, він жив у засекреченому місці. При собі мав посвідчення офіцера КҐБ ч. 04035. Тепер йому 43 року. На Заході він відомий під *літературним псевдонімом* Віктор Орлов.

Як свідчить Шеймов, один із внутрішніх напрямків діяльности КҐБ є широке проникнення в надра російського православного духовенства. Одного разу Шеймову доручили подібрати ряд молодих офіцерів щоб рекомендувати їх для вступу в духовні семінарії. Як сказав колишній розвідник, це було одне з найогидніших доручень, які йому доводилося виконувати. У зв'язку з перебудовою багато пишуть про зміни в церковній ієрархії, але Шеймов переконаний, що все це нічого не означає, окрім того, що стеження і тиск з боку КҐБ посилюється.

(Закінчення на стор. 4)

Богдан Винар

ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЛУАТАЦІЯ УКРАЇНИ

Недавно подали ми на сторінках „Свободи" короткі інформації про економічний визиск народного господарства України, з наведенням статистичних даних про низький рівень заробітньої платні, незадовільний стан наукових кадрів, капітальні вкладення у житлове будівництво тощо. Багато важливих інформацій советська статистика засекречує, зокрема дразливе питання взаємовідносин України з іншими республіками, зокрема з Росією. Про це ми й інші економісти України писали вже неоднократно, видано на цю тему низку праць українською і англійською мовами.

У зв'язку з гласністю ця ситуація поволі зміняється і час від часу на сторінках советської преси зустрічаємо цікаві і нерідко для нас трагічні інформації у відношенні до економіки України, зокрема тепер, у зв'язку з підготовою до XXVIII-го з'їзду КПСС та недавно відбутого пленуму з голосним виступом Горбачова про можливості многопартійної системи та іншими справами, що тут не місце їх обговорювати. Тижневик „Літературна Україна" містить у кожному числі дискусії громадських діячів України на різні цікаві теми, в тому числі і також про господарську проблематику та сучасний стан України.

Восьмого лютого ц.р. на сторінках журналу появилась цікава стаття відомого громадського діяча, публіциста і письменника Сергія Плачинди „Суверенітет республіки має виражатися верховенством її законів". Ці думки подаються на розгляд Верховної Ради УССР і поскільки на цю тему майже нічого не писалось, варто дещо з того тут навести. У зв'язку з економічною та духовною кризою у республіці — Плачинда уважає, що якщо його оберуть депутатом він вимагатиме перевести у законодавчих актах повну політичну і економічну самостійність України. Слід виробити новий договір про створення СССР, що передбачав би лише ці права Союзу, які надані йому республіками. Конкретно він ставить такі вимоги до законодатного органу України:

а) закон про націоналізацію (експропріяцію), не менш як 67 відс. підприємств союзного підпорядкування, що поверне республіці біля 40 біл. крб. Ця цифра в 1991 році повинна бути піднесена до 72 відс. а на 1992 на 100 відс.

б) З 72 відс. питомої ваги промислової продукції, що перебувають у віданні республіки, 30 відс. мають іти виключно на потреби екології (біля 12 біл. крб.), зокрема на будову очисних споруд.

в) Плачинда вимагає прийняття законів про приватну власність на землю з таким формуванням: „земля належить місцевим Радам, які передають її у вічне, з правом спадкоємности, й безплатне користування тим, хто хоче і може її обробляти". Автор наводить що нині у приватній власності є 3 відсотки сільськогосподарських угідь, що дають 28-30 відс. усієї гуртової продукції сільського господарства (а овочів і фруктів 50-52 відс.). Якщо передати у приватне користування 6 відс. землі, продовольчу програму можна буде розв'язати, 9 відс. приватновласницьких угідь нагодують Україну.

г) Середньомісячна зарплатня в Україні 211 крб., робітники 155, колгоспники — 126. Всесоюзний рівень середньомісячної зарплатні виносить для колгоспників 196 крб. і таку експлуатацію українських трудових кадрів слід негайно припинити.

ґ) 39 відсотків з податку з обороту забирається з України у союзний бюджет, з Молдавії — 31, Російської республіки — 29, Азербайджану — 19, Білорусі — 14, а з решти республік нічого. Цю грабіжницьку практику слід припинити і цих 39 відс. тобто 7.8 млрд. крб. повернути Україні на будівництво доріг, шкіл тощо.

У дальшому Плачинда говорить про набір до армії (беруть одинаків, що навіть за царської Росії не роблено), подає програму порятунку Дніпра із спуском Київського і Канівського водоймищ, подає ряд цікавих даних про існуючу радіяцію, Донбас, ряд справ ширшого культурного значення тощо. Більшість статистичних даних, що їх наводить Плачинда, до того часу не було відомими тут закордоном.

До речі, подібних вісток приносить „Літературна Україна" більше. Ще один малий приклад. З допису Віктора Костюченка (там же, стор. 2) довідуємося, що за одну тонну донецького вугілля Україна отримувала з Прибалтики п'ять-сім пар „колготок" (райтузи), а за одну тонну прокату — три коробки парфумів. І автор питає чи є на світі хоч одна держава, яка себе поважає, щоб отак розпоряджалася своїми національними ресурсами. Автор пропонує обмінювати за український вугіль чи прокат — папір, що його так бракує на Україні, до часу як буде створене в Україні своє виробництво.

Факти колоніяльного визиску України стають з кожним місяцем більш відомими серед широких кіл українського населення. Не менш цікавими є вони і для української діяспори, зокрема *тих людей*, які відвідують Україну.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Оксана Бризгун-Соколик

В. Нечепа в Торонто

У лютому у Бішоп Мароко школі відбувся надзвичайний концерт. Чому надзвичайний? Василь Нечепа грав на інструментах, які ми ще тут не чули в концертній формі. А саме: кобзі і на лірі. Він знаменито грає на обидвох інструментах і має дуже приємний голос. Увесь дохід з концертів пішов на потреби хворих дітей Чорнобиля посередництвом РУХ-у (а не уряду)) Дійсно були всі дані, щоб заля була переповнена.

Василь Нечепа народився на Чернігівщині. З дитинства навчався музики і співу, пізніше навчався в Чернігові в Музичній школі гри на скрипці. Закінчив музичну школу як співак і хоровий дириґент. Василь Нечепа — представник чернігівської кобзарської школи. Збирає, обробляє маловідомі думи, леґенди, перекази і пісні. Збирає також зразки народних вишивок та костюмів. Проєктує костюми ансамблям та одиницям, а свої концерти виконує у власноручно виготовлених костюмах. Нечепа — це артист Чернігівської обласної філгармонії. Переможець 7-го Міжнароднофолкльорного Фестивалю Придунайських країн. Дипломат I та II Українських Республіканських Конкурсів вокалістів. Виступав з концертами в Німеччині, Сінґапурі, Чехо-Словаччині, Австралії...

Програма концерту в Торонто була дуже цікава. Перша частина були присвячена Шевченкові. Мистець виконав твори до слів Шевченка, або про Шевченка, або ті, які любив Шевченко... Музичні твори були пов'язані мистецьким словом, або розповідями.

„Шевченко був лицарь
справжній
і мудрець великий...

„Ой, Морозе"... „Як підеш з села"... „До схід сонця воду брала, в барвінку купала"... „Із-за моря, із-за кручі"... „Ти чуєш, як шумить Дніпро"? „То наша, сину, Україна"... „Шевченко буде жити, як наша пісня — вічно"... „Взяв би я бандуру"... Без супроводу Нечепа проспівав „Ой зійди, зійди, ти зіронько вечірняя"... — коментуючи: Тарас своїм ніжним і неповноторним голосом співав свою любиму пісню.

У другій частині Нечепа згадував про народну пісню в родині Довженка, в родині Коцюбинського. Заспівав улюблену пісню Коцюбинського: „Без тебе, Олесю"...

300,000 українських пісень співає український народ. Все його життя в пісні. Український народ вилив свою душу у безсмертну пісню...

На закінчення програми Нечепа співав „Чорнобиль" потрясаючий твір, який спеціяльно для нього написали сучасні мистці України Павличко і Білаш.

Вечір, який зорганізувало підриємство „Кобза", залишив глибоке мистецьке враження. Це не був ще один вечір української народної пісні. Це був доказ, що і кобза і ліра можуть бути інструментами поважного концерту — якщо вони в руках майстра.

Концерт в Торонто був останнім з серії концертів, які почалися в Австралії і відбулися в цілій Канаді. З Торонто мистець поїхав до ЗСА. Нечепа прощався з подякою за підтримку і з гіркою ноткою — що в Австралії на одному концерті було більше людей, як у цілій Канаді... Що молоді він в Канаді ніде не бачив... (а сам молода людина). Прикро було чути ті слова в майже порожній залі від людини, яка свій час і своє мистецтво посвятила дітям Чорнобиля. А ми... не дописали.

Мистецький вечір Василя Нечепи — це вклад у торонтонську Шевченкіяну, це гордість за високу клясу нашої народної музики. Це щире мистецьке переживання.

Іриней Верес

Акафіст для Ліни Костенко

Вітай, мадонно, ти, що ласки повна
та обдарована поезією,
де слово чисте, дума безгріховна;
ми оживаєм мовою твоєю.

Благословенний плід твоєго слова
і вся краса, що створена тобою;
божественна й людинолюбна мова,
де поселилась радість із журбою.

Красуйся в головному вівтарі,
хоч не мадонна, не пречиста діва,
а трубадур, що словотворчі дива
вплітає в поетичні тропарі.

У ДАМАСКУ СТОЛИЦІ Сирії минулого тижня міністер закордонних справ Фарук аль-Шараа зустрівся із колишнім президентом ЗСА Джиммі Картером і повторив ще раз про зобов'язання Сирії в допомозі звільнення іноземних закладників, яких тримають у Ливані. Він заявив кореспондентам, що Сирія буде продовжувати свої „інтенсивні намагання" у звільненні закладників. Дж. Картер відбуває тепер туру по Близькому Сході, яку розпочав у Єгипті. Він відвідає Сирію, Йорданію та закінчить її в Ізраїлі, вичуваючи ситуацію можливостей для перемир'я на тих територіях, зокрема ізраїльсько-палестинського конфлікту. Він ствердив, що провідники Сирії енергійно працюють над розв'язанням питання закладників".

„ДВАДЦЯТЬ П'ЯТЬ СЛІВ"

I.

(Друкуємо переклад Ісидора Пасічинського із статті Яцека Брошкевича п.з. „Двадцять п'ять слів". Лемки опинились на західніх землях без права повороту в рідні сторони. Стаття ця появилася у газеті „Пшеґльонд Тиґодньови", ч. 333 (385) 1989 рік. — Ред.)

Загублене, серед долішньо-шлеських лісів і піль, село Р. має те все, що село повинно мати: дорогу, костьолик, цвинтар, господу і склеп ҐС. Жителів, то не багато-заледве кількадесят чисел. Солтис не мусить перемучувати пам'яті, коли приходиться стягати податки. Село має придорожню капличку, але іншу від мазовшанських, молопольських чи опольських. Під стіжковим дашком піднищена ікона. Сумні очі святого звернені на доми, розкинені по долині, на став, озеро в якому відбивається блакитне небо, на *золотий пилок, що висить у повітрі після жнив ріпаку*.

Для людини у вовняному береті мої відвідини були повною несподіванкою. Але навіщо то панові? Стільки літ минуло! Навіщо роз'ятрювати рани?

Вкінці рішається. — Ходім досередини — запрошує.

— Вліті якось то було. Приїхали моторами, тягарівками! Люди виходили з хат, приглядались. Але недовго.

— Запитують: куди хочете? На західні землі, чи до руских?

Ну і що тут відповідати, коли вони всі з карабінами?

Половина села, а пакували скоро, в кількох годинах сиділи на тягарівках. Потім — в „ешелон" і зачали ми гонити заходяче сонце... Вже за нами карпатські полонини, земля батьків. Люди збаламучені, малоосвічені, думали, що до Америки везуть або ще гірше, що каратимуть за співпрацю з УПА. А ми як між молотом і ковадлом. Часи були тяжкі. Безпощадні. Від війська і від українців. — А що ми майже українці, хоч лемки, но то нас пацифікували і одні і другі. Прийшов час вивозу. По селі залишилися рештки забудувань, — тільки пару, зірваних з ланцюха, псів вило в корчках. То виття чую у сні, ще сьогодні, по стільки літах.

— В наслідок, проведеної через військо, в рамках т.зв. акції „В", на західніх землях опинились тисячі людей. Без права повороту в свої родинні сторони. Від віків Карпати були місцем народних непорозумінь. — Немає цілі пригадувати домашньої війни, що була в роках 1945-48, на землях південносхідного закутка території Польщі. Пацифікація, проведена в рамках акції „В" охоплювала, крім лемків, також українців. І їх ніхто не питав, чи хтось залишиться на власній землі. Тоді головною ціллю було позбавити УПА суспільно-господарчого запліччя. Немає цілі згадувати війну? Може й нема. Але це що сталося, запеклою нехіттю, часом ненавистю і почуттям кривди *осіло на серцях. Мусять і живуть з тим! Чоловік, котрий* вдома зняв потом просяклу вовнянку, дивиться у кут кімнати на домашній вівтарик з іконами. — Туга жерла, як той пес. Легкого життя не було. На цій землі, яка — для мене не є батьківщиною, а і не буде і для синів, — не одному, в тамтих часах, сльози капали з очей, — а і Бог з уст виривався. Сусіди „бандерівцями" нас називали, по п'яному в господі питали: „Скільки поляків ти зарізав? Не робили жодної різниці. Я не ходив до костьола, бо був лише один — католицький. І то вже за пліт викидало. Інша мова також! Нація на „своє" з'явилась їм, коли Ґомулка після 1956 року заповів розслідування такої можливости. Деякі вернулися, більшість залишилась! Почали запускати коріння, одружувалися, старались про нащадків, сіяли, орали, збирали. А земля тут добра, товста не така як в Бескидах. Але не своя!

Лемки, побіч білорусинів і українців належать до Польського Автокефального Костьола, незалежної від закордонних впливів, костьольної православної організації. Священик леґніцької парафії Василь Литвинюк каже, що немає сумніву, що головно, завдяки спільній вірі вдалося десятиліттями заховати, а навіть, закріпити найкращі традиції і культуру народів і етнічних груп, кілька тисяч членів яких творять його парафію. Крім леґніцької, в обсягу адміністративних меж півмільйонового воєвідства (области) є ще кілька парафій, кожна з подібним кількатисячним числом практикуючих.

Хоча трапляється, що між поодинокими народними групами доходить часами до словних непорозумінь, а й бува, що і до бійок, головно, якщо мова про найвідповіднішу пору відправ в єдиній леґніцькій церкві, о. Василь не трактує цих конфліктів поважно. „То чисто людські відрухи — твердить". Найважливіше це, що парафіян *лучить літургічний* зв'язок. З нього власне, зі слів проповідуваних священиками, любови, черпали і черпають силу до життя, не лише перетривання. Православна Церква не ділить людей за національністю. Її ціллю є єдність в любові до Бога. А крім цього тих людей лучать спільні, — дуже тяжкі переживання.

Адам Барна, пам'ятаючи часи акції „Висла" з 1947 року, потверджує ці слова. Так. Єдиною остоєю нашої культури і традиції була і є Православна Церква.

Закінчення буде.

Українська громада відзначила посадника Ню Гейвену

Василь Ґіна (зліва) і Михайло Мовчан вручають нагороду признання Бяжіо Дієто.

Український Комітет Політичної Дії в Коннектикат нагородив спеціяльною плякетою колишнього посадника Ню Гейвену Бяжія Ділієто.

Ця людина після 10-ти років служби громаді на пості посадника вирішила більше не кандидувати та піти на заслужений відпочинок. Але продовж цих 10-ох років українська громада Ню Гейвену в його особі знаходила щирого приятеля та відданого звеличника української справи в Міській управі. Саме за його вирозуміння, підтримку та приязнь Український Комітет Політичної Дії вирішив вручити Б. Ділієто цю особливу нагороду, якою досі було нагороджено тільки дві інші особи: губернатора Вілліяма О'Ніла та сенатора Джозефа Гарпера.

Обраними вручити плякету були Михайло Мовчан, голова комітету в Коннектикат, і члени Василь Ґіна з Ню Гейвену та Орест Дубно, одначе цей останній не міг бути присутнім при врученні плякети.

На плякеті вписано: „Український Комітет Політичної Дії в Коннектикат нагороджує Бяжія Ділієто, посадника Ню Гейвену, цією плякетою за його сильну, активну підтримку та приязнь до українсько-американської громади Коннектикат. Многая Літа!".

Український Комітет Політичної Дії має свій осідок у Нювінґтоні, Конн., а його завданням є інформувати українську громаду про цих політичних діячів, які є нашими приятелями та підтримують почини української громади. М. Мовчан, голова комітету, стверджує, що „не є важливим до якої партії є приналежні наші приятелі в уряді, раз вони нас підтримують, то треба їм дати признання і висловити вдячність".

Д-Р Я. ІСАЄВИЧ В ІНСТИТУТІ ІМ. В. ЛИПИНСЬКОГО

У п'ятницю, 19-го січня, в Східньо-европейському Дослідному Інституті ім. В. Липинського у Філядельфії вудбулася доповідь проф. Ярослава Ісаєвича на тему: „Суспільна структура і державний устрій Галицько-Волинського князівства". Д-р Ісаєвич є директором Інституту суспільних наук Академії наук УРСР у Львові та гостем-професором українського Гарвардського дослідного інституту в цьому академічному році. Гостя з України представив проф. Ярослав Пеленський, директор Інституту ім. В. Липинського.

У своїй дуже цікавій доповіді д-р Ісаєвич нагадав, що, на думку деяких істориків „зародком держави" вже було племінне князівство дулібів, яке в VI - VII століттях займало територію пізніших Холмщини і Волині. Одним з його політичних осередків стало старовинне місто, рештки якого збереглися під землею в селі Зимно поблизу міста Володимира. Археологічні розкопки, що їх проводив д-р В. Ауліх з Інституту суспільних наук у Львові, показали, що тут не лише розвивалися ремесло й торгівля, а й був постійний військовий ґарнізон і, очевидно, також центр адміністративно-судової влади. Це чи не найстарше слов'янське місто з числа відомих нині: більш давнього поселення з ознаками міста на Сході Европи не знайдено.

Подібними до дулібського були також князівства полян, сіверян, уличів, деревлян та інші. Київська держава сформувалась як своєрідне об'єднання таких племінних князівств, кожне з яких ще довго жило своїм власним життям.

В середині XII ст. на землях, які раніше належали дулібам, виникло Волинське князівство, а Галицьке — на землях наддністрянських тиверців і карпатських (східних) хорватів. Після їх об'єднання Галицько-Волинське князівство (XIII — перша половина XIV ст.) стало важливим чинником міжнародної політики в Східній та Центральній Европі. Суспільна структура і політичний лад князівства мали чимало питомих, слов'янських рис і в той же час відображали тісні культурні взаємини як з Візантією, так і з латинським Заходом. У житті краю велику ролю відігравали бояри, вільні селяни, міщани, які мали самоврядні громади вже в XIII ст. З числа княжих слуг, воїнів та збіднілих боярів пізніше витворилася дрібна прикарпатська шляхта, яка прибрала собі герб „Сас". Отже цілком хибним є твердження польських істориків, що ці шляхтичі приwандрували з Польщі або Семигороду.

Доповідач розповів про адміністративний апарат в столиці князівства і в осередках областей. Іноземні володарі вважали Галичину королівством вже на початку XIII ст. Міжнародне визнання цього факту було підтверджене, коли Данило Галицький коронувався отриманою від римського папи короною. Королем себе титулував і володар Галичини-Володимирії Юрій I (1301-1315).

Проф. Ісаєвич схарактеризував такі атрибути державности як королівська корона Данила, герби Волині (вершник на коні) й Галицької землі (лев). Він підкреслив, що багато форм державного устрою Галицько-Волинського князівства мали згодом великий вплив на формування устрою і політичної культури Великого Князівства Литовського й Молдавського князівства, де ще довго залишалась урядовою українська мова, успадкована від галицько-волинської доби.

Головним джерелом для історії Галицько-Волинської держави є Галицько-Волинський літопис. Незабаром у Гарвардській бібліотеці давнього українського письменства (серія англійських перекладів) вийде нове, доповнене видання цієї цінної пам'ятки у перекладі проф. Юрія Перфецького. Крім цього проф. Ісаєвич повідомив своїх слухачів, що недавно відновлене львівське Наукове товариство ім. Шевченка збирається надрукувати найповніше видання грамот галицько-волинських князів, яке буде включати і репродукції пергамінових галицьких грамот з архіву в Кеніґсберзі (тепер у Берліні). Ця публікація, яку опрацював д-р Олег Купчинський із львівського Інституту суспільних наук, допоможе нашим і чужинецьким вченим в їх студіях над історією Галицько-Волинської держави. На закінчення доповідач підкреслив, що Галицько-Волинське князівство було важливим етапом в історії української державности.

Після доповіді були питання від присутніх, які започаткував проф. Я. Пеленський, господар цього дуже вдалого вечора, а після питань і жвавої дискусії відбулася гостина у заряді Ірини Медухи.

У Львові відновлено діяльність НТШ

Майже після півстолітньої перерви у Львові знову відновлено діяльність славного і заслуженого для української науки Наукового Товариства ім. Т. Шевченка. Про це детально розповіли на зборах українського громадянства 11-го лютого ц.р. в залі ім. Митрополита А. Шептицького в Пармі, Огайо, гості з України: заступник голови НТШ в Україні проф. Ярослав Ісаєвич та його дружина мгр Оля Ісаєвич.

Зборами, які були скликані з ініціятиви Комітету Фонду Катедри Українознавства та Українських Злучених Організацій (УЗО), провадив активний суспільно-громадський діяч та голова комітету Фонду Катедри Українознавства мгр Василь Лагошняк. З його вступного слова слухачі довідалися, що проф. Ісаєвич народився в Стрию і закінчив історичний факультет Івано-Франківського Педагогічного інституту. Спочатку проф. Ісаєвич працював у Львівському Університеті та Івано-Франківському Педагогічному Інституті, а тепер працює в українській Академії Наук у Львові. В жовтні минулого року його було обрано заступником голови відновленого НТШ у Львові, головою якого є член-кореспондент АН УССР Олег Романів.

Серед праць, які вийшли з-під пера проф. Ісаєвича, є книжка про першого українського вченого Юрія з Дрогобича (XV ст.), про початки українського друкарства. В минулому році Львівський Університет видав його працю „Літературна спадщина Івана Федорова". В травні 1988 року на запрошення директора конґресової бібліотеки проф. Биллінґтона проф. Ісаєвич прибув до Америки на наукову конференцію до Вашінґтону. Впродовж двох семестрів він викладав на відділі славістики Гарвардського Університету, а тепер працює як гість Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету над підготовою чергових томів гарвардської бібліотеки давнього українського мистецтва. Зокрема, він редагує англійський переклад „Галицько-Волинського Літопису", як також готує до друку том творів професорів славної Острозької Академії з кінця XVI-го і початку XVII-го століття.

З доповіді Я. Ісаєвича довідуємося, що подібно до історії українського народу, НТШ мало різні періоди свого існування: період розквіту і період занепаду. Вже навіть сама назва Наукове Товариство ім. Т. Шевченка не була випадкова, бо ім'я Шевченка від певного часу стало символом української нації. І тому, хоч на початку свого існування 1873 року НТШ плянувалося як товариство, яке мало займатися виключно літературною ділянкою, проте незабаром перша голова НТШ Юліян Целевич та інші члени усвідомили, що НТШ має займатися всіма ділянками науки: природничими, математичними, історичними, геологічними і т.д.

Найкращим періодом для НТШ були часи австро-угорської імперії. Хоч, звичайно, це не було те саме, що могло б бути в умовах вільної і незалежної держави, проте австрійський уряд бодай не робив перешкод українським науковцям в їхній діяльності. Ситуація погіршала, коли Львів і Галичина опинилися під польською займанщиною. Від 1873-го року до року 1939 протягом 66-ти років, НТШ у Львові видало біля 591 томів різних серійних видань, в тому числі 154 загальновідомих Записок НТШ.

Чорним періодом для НТШ був період, коли в ході Другої світової війни Західна Україна опинилася під брутальним чоботом московсько-большевицьких окупантів. Під претекстом, що у Львові існуватиме філіял Академії Наук УССР, 14-го січня 1940 року діяльність НТШ у Львові була заборонена і все майно Товариства включно з музейними та книжковими фондами було передано вищезгаданому „філіялові", тобто, фактично, в руки окупанта.

Як і можна було сподіватися, не вдалося відновити діяльність НТШ у Львові після приходу нових „визволителів" — німецьких окупантів. Як сказав Я. Ісаєвич, навіть клопотання в цій справі світової слави німецького фізика Макса Планка були безуспішними.

Українська наука лише тоді зможе по справжньому розвиватися, коли вона буде вільною від всіх і всяких чужинецьких „опікунів". А тому, що сучасна київська Академія Наук та її філіяли є під постійним наглядом партійних бюрократів, які виконують накази з Москви, тому користуючись сучасною „відлигою" в СССР, наші науковці на своїх зборах у Львові 21-го жовтня минулого року ухвалили відновити діяльність НТШ, яка впродовж останнього півстоліття була цілковито припинена. Правда, в після-воєнний період наші вчені, продовжуючи традиції НТШ, в різних країнах свого поселення організували наукові осередки під тією самою назвою. Але це вже було поза межами батьківщини.

Як підкреслив проф. Ісаєвич, головним завданням відновленого НТШ у Львові і далі буде ділянка українознавства в широкому розумінні цього слова. 16-го березня мають відбутися чергові збори НТШ у Львові, де має бути обговорено багато інших важливих справ щодо його діяльности. Але вже тепер Товариство має на меті видати багато важливих праць, в тому числі кількатомову працю про українську еміграцію, зокрема, про українських поселенців в Америці. Але для цього потрібна відповідна матеріяльна база, якої, нажаль, НТШ покищо не має. Наприклад, воно і далі міститься лише в двох кімнатах у Львові.

Присутня на доповіді дружина Я. Ісаєвича мгр Оля Ісаєвич поділилася із слухачами своїми поглядами на справи шкільної освіти в СССР. Викладаючи хемію в школі, вона бачить, що якість навчання там з кожним роком все більше занепадає. Одна з причин цього полягає в тому, що підручники там є дуже застарілі, тобто, такі, якими вони були написані десятки років тому, такими вони залишаються і далі. Також теоретичні знання в совєтських школах майже зовсім не підкріплюються практичними заняттями.

Спостерігаючи, що багатьох учнів середньої школи не задовільняє система совєтського навчання, група українських вчених вирішила допомогти їм. З цією метою була створена т. зв. Молода Академія. Українські науковці запропонували деяким, переважно здібнішим учням, у визначений час раз на тиждень залишатися в школі щоб з ними можна було додатково пробляти ті предмети, які їх цікавлять. Не кажучи вже про те, що наші вчені працюють в „академі" цілком безкоштовно, вони також витрачали на це свій час, який могли б використати для своїх приватних справ. Чимало учнів погодилося відвідувати таку „Молоду академію". Коли учні переконалися, що „академія" для них є корисною, вони і їх батьки нічого не мали проти того щоб раз на тиждень довше попрацювати. Така „Молода академія" у Львові працює вже 12 років і за цей час деякі з їх відвідувачів виконали навіть кілька дуже цінних проєктів. Наприклад, один учень, який цікавиться музикою, дістав завдання вивчити історію музичного життя у Львові на переломі XIX і XX-го століть. Впродовж двох років він „кпався" у різних архівах, бібліотеках і т.д. аж поки, нарешті, таки написав дуже цінну працю. Так само одна учениця, яка цікавиться археологією, написала добру археологічну працю про історію околиці Бродів. Така праця, на думку О. Ісаєвич, не тільки привчає людину до наукової праці, з молодих років, але також виконані праці знадобляться їм пізніше для здобуття наукових ступнів.

Крім чисто науково-навчальної праці в „Молодій академії" наші вчені займаються з учнями та студентами також питаннями українознавства та української мови, яка в період брежньовщини була майже цілком усунена з вищих шкіл України.

Відновлення НТШ у Львові — це безумовно подія великого історичного значення, це — символ національного відродження, пов'язаного з ім'ям нашого безсмертного генія і духовного батька українського народу — Тараса Шевченка.

Юліян Мовчан

Вшанування інж. А. Осадци

Ґлен Спей (В.В) — В неділю, 4-го березня, відбулася тут досить незвичайна подія. В саме полудне зібралися в місцевому ресторані близько півсотні представників американських урядових та громадських установ, щоб відзначити і вшанувати інж. Аполінарія Осадцу за його 12-літню працю як члена міської ради.

Варто згадати, що наш земляк був і залишився одним із тих громадян, які словом і ділом підкреслювали потребу нашої участи в культурно-громадському житті Америки. Якоюсь мірою сприяла такій поставі його професія — архітектура. Проєктуючи і наглядаючи над будовою цілого ряду святинь, між якими були й такі як церква св. Юра в Ню Йорку та св. Йосифа в Гартфорді, Конн., треба було мати діло з тими, для кого ці церкви будувалися. Окремо треба згадати участь А. Осадци в комітеті будови пам'ятника Т. Шевченкові у Вашінґтоні. В цьому комітеті він сповняв функцію голови двох комісій: мистецької та імпрезової.

Згадана „двоторовість" діяльности А. Осадци проявлявся ще виразніше у Ґлен Спей, тобто в місцевості, в якій є „Верховина" — оселя Українського Братського (давніше Робітничого) Союзу. Першою ціллю, якій наш архітект присвятив свою увагу, мистецьку вмілість і своє завзяття стала будова церкви (1966). Сьогодні вона стоїть на розі повітової дороги ч. 42 і вул. Тараса Шевченка. Коли підходити до неї, то здається, що ми не у стейті Ню Йорк, а десь глибоко у Карпатських горах.

Несподівано для жителів округи Лямберленд, частиною якої є Ґлен Спей, восени 1973 р. появилися повідомлення про кандидатуру нашого земляка на пост члена міської ради. На цьому пості активним, обов'язковим і солідарним членом міської управи. Коли ж прийшла пора на передання свого посту в інші руки, його співробітники з цієї та сусідніх місцевостей порішили влаштувати згадану зустріч, в якій взяли участь понад сто людей.

Зустріч почалася вступними словами посадника Лямберленду Томаса Гілла та члена міської ради Петра Мельника, який і був ведучим цілою програмою. Насправді це був довгий ряд виступів зі словами признання, подяки і — нерідко приязни для „Пола" Осадци". Виступали: конгресмен Бенджамін Ґілман, стейтовий сенатор Артур Ґрей, асемблімен Вілліям Ларкін, численні представники довколишніх громад і члени місцевого правління. Для українських учасників зустрічі цікавим було те, що майже усі промовці, почавши від конгресмена Ґільмана, крім слів признання для Осадци висловлювали своє зацікавлення і турботу за долю країни його походження. Дехто навіть згадував: „та ж саме сьогодні там відбуваються вибори".

Від української громади вітали нашого дотеперішнього радного голова церковного комітету д-р Євген Грабарчук, муж довір'я місцевої церкви і секретар Українського Братського Союзу інж. Петро Саляк та директор „Самопомочі" в Ню Йорку і представник хору „Думка" д-р Богдан Кекіш.

На кінець довелося Аполінарієві Осадці складати подяку усім тим, які протягом довгих років дружньо і приязно співпрацювали з ним на різних площах: загальноамериканській, стейтовій, повітовій і льокальній, як і тим, що взяли участь у цій пам'ятній для нього зустрічі.

Ідучи додому, він тримав коло себе великий коверт з привітальними листами та почесними грамотами. Між ними лист від президента Джорджа Буша та його дружини, почесна грамота від сенату стейту Ню Йорк, від управи округи Лямберленд та інші. Між ними теж лист, зв'язаний з особливо теплими спогадами: лист від управи нюйоркського хору „Думка", адресований до їхнього колишнього довголітнього голови.

Варто згадати, що після зустрічі-обіду, про які тут мова, появилися в кількох довколишніх газетах обширні і прихильні повідомлення.

Нове число „Нотаток з Мистецтва"

На радість шанувальників рідного мистецтва появилося, хоча з запізненням, довгоочікуване 28-ме число журналу „Нотатки з Мистецтва".

Цьогорічна вступна стаття Святослава Гординського наводить перші прояви виходу в світ творів сучасних малярів України, як самостійної групи, а не включеної в збірні союзні виставки, де їх національність не є згадана. Відмічаючи стилеві та мистецькі притаманності картин тринадцятьох мистців, які були виставлені в Ню Йорку, завважує, що із незрозумілих причин не включені були там картини таких загальновідомих мистців, як Заливаха і Гуменюк.

Він порушує також актуальну справу виставок картин мистців діяспори в Україні. У зв'язку з цим нагадується звернення "Товариства культурних зв'язків з українцями за кордоном „Україна", в якому говорилося про „прилучення до збереження нашої національної мистецької і культурної спадщини". „Всілюко сприяйте поверненню на Україну творів мистецтва", — закликало звернення, яке появилося в жовтневому числі „Сучасности" за 1988 рік. Але як тривожним і болячим було читати листа до Бориса Олійника групи працівників Львівського музею, де говорилося не тільки про варварське нищення творів мистецтва за часів директорства Ю. Гошка, але також про пізніше систематичне розкрадання дорогоцінних, унікальних експонатів та появою музейних речей з Лаврівського музею церкви св. Софії в акціонерному домі Сотбі в Ню Йорку, передана на продаж торговельною спілкою з Москви. Як зазначує Гординський, не було у перепродажі експонатів з кремлівських чи заґорських соборів. Тому він приходить до слушного заключення, що справа повороту віднайдених українських об'єктів на Україну ще не актуальна, бо нема запоруки, що їх знову не вкрадуть та пішлють знову на продаж.

Велика стаття Володимира Поповича про Василя Хмелюка є поширеною працею цього автора, поміщеною вже давніше в журналі „Сучасність". Це стаття енциклопедичної ширини та докладности. Василь Хмелюк залишив Україну в 1920 році, побував один рік у Польщі, відтак переїхав до Праги, а в 1928 переїхав до Парижу, де помер в 1986 р. Не був це тільки маляр, але й поет, який писав українською та французькою мовами. Попович зачисляє його до визначних мистців експресіоністичного стилю.

Коротка як на сюжет, але дуже змістовна стаття Володимира Шиприкевича про українську церковну архітектуру. Описані дерев'яні та муровані церкви, передаючи їх історичний розвиток, змінливість їх архітектурних стилів, від первинних грецьких, через ренесанс, барокко, яке описує докладно, до клясицизму, і вкінці до опису церков, під впливом романтизму почали знову включати форми давніх церков. Велику увагу присвячує він також внутрішньому оформленню церков, з чого довідуємось, що фрески і мозаїка появились відразу, іконостас аж коло століття. Закінчує статтю твердження, що питання якої архітектури мають бути наші церкви на поселенні, ще не розв'язано.

Мистецька хроніка, яка кінчається з днем 30-го листопада 1988 р. обіймає короткі повідомлення про 78 виставок.

В журналі 22 кольорові репродукції найкращої якости. Привертає увагу своєю майстерністю портрет скульптора В. Сім'янцева роботи Петра Мегика та кольористично багатий портрет австралійського поета Андрю М. роботи Тимофея Мисака. Крім цього 49 чорно-білих репродукцій. Ілюстрації охоплюють різні роди мистецтва, такі як краєвиди, мертву природу, портрети, релігійне мистецтво, архітектуру та різьбу різних малярських напрямів.

В цьому його цінність, в цьому його заслуга. Одного тільки не можна дочекатися: щоб число друкованих копій переступило 1,000.

Володимир Баран

Хор „Дніпро" підготовляє вокально-симфонічний концерт

Кожного року едмонтонський хор „Дніпро" підготовляє річні концерти, які цікаві своєю програмою, підбором пісень та виконанням. У 1988 році хор „Дніпро" успішно виконав вперше у Канаді ораторію „Неофіти", муз. Мар'яна Кузана за одноіменною поемою Т. Шевченка. В 1989 році, до 175-річчя з дня народження Тараса Шевченка, хор „Дніпро" підготовив концерт у поклоні великому поетові, програма якого складалася виключно з творів різних композиторів до поем Тараса Шевченка.

Цього року хор „Дніпро" підготовляє для едмонтонської публіки концерт вокально-симфонічної музики.

У цьогорічному концерті „Дніпро" запросив до спільного виступу хор Українсько-Канадського Оперного Товариства з Торонто та 10 бандуристів з Капелі ім. Т. Шевченка з Дітройту. В концерті виступлять близько 100 хористів, які з симфонічною оркестрою виконають твори: увертюру з опери „Тарас Бульба" Миколи Лисенка, „Туман хвилями лягає" з опери „Утоплена" Миколи Лисенка, „Вечорниці" з опери „Катерина" Миколи Аркаса, „Палай, палай" з опери „Купало" Анатолія Вахнянина, „Загриміли понад степом грози" з опери „Перша весна" Германа Жуковського, „Коломийки" з опери „Украдене щастя" Юлія Мейтуса, молитву „Владико неба і землі" з опери „Запорожець за Дунаєм" Семена Гулака-Артемовського. В першій частині концерту симфонічна оркестра вперше на американському континенті виконає Київську симфонію найстаршого сучасного композитора України Андрія Штогаренка та симфонічний твір одного сучасного молодого композитора.

Концерт відбудеться в суботу, 9-го червня ц. р. в Ювілейній авдиторії.

Концертом диригуватиме маестро Володимир Колесник.

Квитки можна тепер купити у членів хору „Дніпро", а відтак у всіх BASS outlets.

Марія Дитиняк

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що в четвер, 15-го березня 1990 р. вечером несподівано помер на удар серця наш Дорогий Муж, Батько і Дідусь

бл. п.

ІВАН БАРОН

нар. 24-го вересня 1919 р. в Northampton, Pa

ПАНАХИДА в неділю, 18-го березня в похоронному заведенні Homesten, Керґонксон, Н. Й. о год. 7-ій веч.

ПОХОРОН у понеділок, 19-го березня о год. 10-ій ранку в церкві св. Трійці в Керґонксоні, Н. Й., а опісля на місцевий цвинтар.

У глибокому смутку:

дружина — ДАРІЯ ЦАПАР-БАРОН
син — ІВАН з дружиною АННОЮ
та внучкою МАРТУСЕЮ
брат — ВАСИЛЬ в Україні
сестра — ТЕКЛЯ у Франції
та ближча і дальша Родина в Америці і Україні.

Бажаючих, замість квітів на свіжу могилу складати пожертви на дітей Чорнобиля.

З глибоким сумом повідомляємо, що 16-го березня 1990 року у Філядельфії померла, не доживши до своєї четвертої весни,

Ганна Андріївна Сверстюк,

народжена в Києві 2-го травня 1986 року.

Ганнуся лишила незагойну рану в серцях своїх найближчих:

батьків — МАРІЇ та АНДРІЯ
бабусь — ЛІДІЇ і ТАМІЛИ
дідусів — ЄВГЕНА і ПЕТРА
тітки — КАТЕРИНИ
тітки — ВІРИ з родиною
родичів — ОЛЬГИ і ЛІДІЇ
а також численних друзів — дітей і дорослих — у різних країнах світу, а особливо в Америці і в Україні

ПОХОРОН відбувся 19-го березня з української автокефальної православної катедри св. Володимира у Філядельфії о 10 год. 30 хв. ранку на українському православному цвинтарі в С. Бавнд Брук, Ню Джерзі — о 1 год. по полудні.

Замість квітів на могилу Ганнусі родина просить складати пожертви на Фонд ім. Ганнусі Сверстюк для порятунку дітей, у яких забрав здоров'я Чорнобиль.

Розповідь...

(Закінчення зі стор. 2)

Майор знає про існування такої програми і знає, що вона продовжує здійснюватись. „Я не можу назвати конкретних імен, але певен, що офіцери КҐБ діють навіть в Єрусалимі, ховаючись за духовним саном.

Особливо багато уваги КҐБ приділяє совєтсько-американським антикомуністичним організаціям. Було багато спроб заслати своїх людей в ізраїльську розвідку Моссад, але з цього нічого не вийшло, бо жоден з жидів після виїзду не захотів продовжувати співпрацю з КҐБ.

„Я був науковцем, — розповів майор. — Потім мені запропонували працю в КҐБ. В цій установі не прийнято запитувати. Там тільки відповідають на запитання. Кар'єра кожного працівника визначена наперед. Мене призначили у 'вищий ешелон'. Чому — не знаю, але отримавши доступ до найсекретнішої інформації, я зрозумів різницю між словами і ділами. Тоді я почав уважно вивчати твори Леніна, Маркса, Енгельса і передо мною розкрилася прірва. Я зрозумів, що система в країні, де я живу, найжорстокіша за всю історію людства..."

Шеймов знав, що крім втечі в нього є три шляхи: виступити проти, за що його негайно знищать; організувати групу спротиву, але знаючи методи КҐБ передбачав, що такий спротив дуже скоро буде розкритий; застрелитись, але не захотів зробити системі такий подарунок. Тому обрав четвертий шлях — втечу. Тепер він прагне пояснити західньому світові чим є насправді Совєтський Союз і до чого врешті-решт приведе ота видимість певної демократизації. „Добрими намірами Ґорбачова прокладено дорогу в пекло", — заявив Шеймов і додав, що історія не знала ще прецеденту, коли особисту владу укріплювали задля встановлення демократії. В КҐБ нічого не змінилося, а теперішній лідер КҐБ Крючков був найближчим поплічником Андропова під час придушення революції в Мадярщині 1956 року. Та й сам Ґорбачов, за словами Шеймова, входив до групи Андропова.

Як зазначив Шеймов, він розсекретився тому, що „вирішив взяти участь у боротьбі зі спільним ворогом".

В газеті „Вашінґтон Пост" з 9-го березня з посиланням на інформацію аґентства Ройтерс повідомляється, що в СССР поширено напівсекретну інформацію для представників влади, у якій КҐБ СССР застерігає про недопустимість „зневажения соціялістичних принципів".

Неофіційне інформаційне аґентство „Постфактум" поширило заяву юриста і депутата Верховної Ради СССР з Ленінґраду Анатолія Собчака, в якій він повідомляє, що в секретній інформації висловлено рішучість КҐБ захищати марксизм-ленінізм. Зокрема в секретній інформації сказано: „Спекулюючи поняттями 'гласність' і 'плюралізм', непомірно пишномовні захисники прав людини очорнюють священне ім'я Леніна, патріотизм, любов до батьківщини і завоювання Великої жовтневої соціялістичної революції — все, що дороге кожній совєтській людині".

Про існування такого секретного документу згадувалося і в газеті „Комсомольская Правда", зауваживши, що автори секретного документу особливо спрямовують свою увагу на „сили, котрі своєю метою поставили ліквідацію совєтської влади і крах совєтської федеративної держави".

Кореспондент аґентства Ройтерс зазначує, що КҐБ і досі лишається могутньою реакційною силою і не має наміру добровільно відмовлятися від влади.

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ у четвер, 15-го березня, розв'язав уряд. Така ситуація заіснувала тільки тому, що прем'єр-міністер Їцак Шамір не погодився на запропоновані умови ЗСА, щоби розпочати ізраїльсько-палестинські переговори. Вислід голосування — 60 до 55. П'ять членів Ортодоксальної Шас партії стрималися від голосування і тим самим повалили існуючий уряд. Ї. Шамір не погодився в останній хвилині прийняти запропонований ними компроміс, в якому вимагалося, щоби він прийняв пропозиції представлені Державним секретарем ЗСА Джеймсом Бейкером.

XV-ий семінар хорових диригентів

Композитор Станислав Людкевич у своїй рецензії на ювілейний концерт хору „Боян" в Тернополі писав: „Хорове мистецтво не дається так легко взяти в руки прихапцем, а домагається інтенсивного, систематичного, а до того доцільного і фахового школення". Цим він сказав, що праця над собою як диригента, так і над хором ніколи не є завершена. Диригент повинен завжди шукати нових доріг удосконалення свого знання, удосконалення звуку свого хору, правдивої інтерпретації даного твору. Безперервна праця диригента зі своїм хором може дати великі успіхи. Багато диригентів удосконалюють свої знання диригентури, беручи участь у різних канадських чи американських семінарах, де викладачами є відомі знавці хорово-вокального мистецтва.

Українське Музичне Товариство Альберти вже 12 років організовує щорічні семінари хорових диригентів, на які учасники з різних міст Канади, Америки, Австралії мають нагоду пізнати всі тайни хорово-вокального мистецтва. Програма семінару включає різні теми: робота диригента над партитурою; аналіз нового твору; проблеми художньо-виконавської практики; проблеми інтерпретації твору; майстерність хорового співу; культура мови і дикція; хорознавство; українська хорова музика; техніка диригування; робота диригента з дитячим хором, практична робота семінаристів з хором; вокал — основа хорового співу; методика проведення хорових проб. Багато часу присвячується церковній музиці: стиль музичної мови, драматургія та виконавські особливості літургійних творів різних композиторів; побудова Літургії, обрядове значення її окремих частин. Важливе те, що учасники кожного року вивчають близько 12 нових хорових творів різних жанрів, запізнаються з характером та специфікою української хорової музики.

Наближається ювілей 100-ліття поселення українців в Канаді, де майже 100-літня діяльність наших хорів залишила тривкий слід, забезпечила культурний розвиток наших громад і тим самим внесла певний вклад у загальну скарбницю музичної культури країн поселення. І хоча дотепер пріоритет хорової діяльности наших хорів у Канаді і в Америці був в обслуговуванні наших громадських та церковних потреб, то з великим розвитком музичної культури на Україні і поза межами її, теж з причини, що до хорів починають напливати молоді хористи з музичною освітою, то на плечах хорів та їхніх диригентів у країні, де кожний почувається рівноправним громадянином, лежить велика відповідальність перед українською музичною культурою. Відповідальність у тому, щоб ці скарби музичної культури стали повноправними партнерами італійської, французької, німецької, російської музики. Наша музика повинна здобути рівноправне громадянство на хорових концертах — на концертах симфонічно-хорової музики місцевих симфонічних оркестрів, на міжнародних фестивалях. Дотепер як щонебудь робилося в тому напрямку, то робилося власними силами адміністрації хорів при дуже мінімальній допомозі громадських чи церковних організацій. Треба, щоб наша громада і церква зрозуміли, що музична культура є дуже важливим елементом нашої духовности, що ця притягаюча сила для нашого молодого покоління є гідним репрезентантом нашої духовности і культури перед іншомовними співгромадянами даної країни.

Самі диригенти і хористи мусять уважно поставитися до своєї професії і свого замилування. Правдиво мистецьке виконання пісні далеко більше притягне до хору співаків, а на концерти слухачів. Хористи починають відчувати естетичне задоволення з вивчення і виконання технічно складних творів. Це досягається великою працею над собою, обізнанням з високомистецьким репертуаром, включенням нових творів у свій репертуар, систематичними семінарами для диригентів та хористів-співаків. Як уже згадано, багато з вищезгаданого можна набути на семінарах хорових диригентів. Цьогорічний семінар відбудеться 11 — 26-го серпня в приміщенні Інституту св. Івана в Едмонтоні. Головний викладач та відповідальний за програму навчання є маестро Володимир Колесник. Про інформації звертайтеся на адресу: Ukrainian Choral Conductors Seminar, 11728-97 Street, Edmonton, Alberta, T5G 2Y1, Canada. Tel.: (403) 474-9774, (403) 444-0644

Марія Дитиняк

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

Естонія — взірець для України

На початку цього року в Естонії побував відомий нині в Україні журналіст в ролі кореспондента київської „Спортивної Газети" Є. Карельський. У газеті з 22-го лютого ц. р. появилася стаття під заголовком „Говорить і показує 'Есті ОК'" (Естонський Олімпійський Комітет). У звітовій статті Карельський дуже влучно схопив основніші факти й осягнення Олімпійського Комітету Естонії, який в часі його візити відзначав першу річницю своєї активности. Із змісту цього матеріялу наочно виходить, що діючі члени ОК Естонії хочуть стати прикладом для СССР і решти поневолених народів імперії та особливо України й Білорусії — членів ООН. На початку своєї статті Карельський в розділі „Пропорція для життя" писав: „Підбивав підсумки першого в сучасній історії року роботи Олімпійський комітет Естонії. Це була головна мета нашого приїзду, й наша перша зустріч з генеральним секретарем ОК, головним редактором Головної редакції інформацій Естонського радіо. Гуннар Пааль знайшов годину до початку засідання колегії. — Історична правда така, що з 1920 до 1936 років естонські спортсмени взяли участь у п'яти іграх літніх Олімпіяд, на яких здобули шість золотих медалів (це й понині залишається рекордом). А в році 1951-у, коли СРСР став олімпійською державою, було проігноровано ось який факт. Що на території, яка тепер уже входила до складу СРСР, діяли до війни національні олімпійські комітети. Зокрема від Естонії в діяльності МОК брали участь двоє повпредів. І будемо точними: це сталінський режим припинив силою олімпійський рух у Прибалтиці. НОК Естонії вже не функціонував. Адже ці люди або виїхали самі, або їх вислали з батьківщини в числі інших помітних діячів. Мова не лише про президента Комітету генерала Лайдонера...

— Сьогодні ми знаємо чимало, на що було накладено політичне табу, — розвиває думку Г. Пааль... Мова про відродження діяльності законного органу, яка перервалася разом із порушенням суверенітету. Тож 14 січня 1989 року в залі Академічного театру „Естонія" повноважними делегатами, членами оргкомітету було декларовано відновлення діяльності Олімпійського комітету Естонії (таку назву було прийнято). Президентом ОК обраний міністер закордонних справ ЕРСР і, до речі, колишній заступник голови всесоюзного організаційного комітету „Олімпіяда-80" Арнольд Грен. Віцепрезидентом — відомий вчений з Тартуського державного університету Атко Віру, прес-аташе Ааду Слутцк... Отже нам, сказав Карельському Г. Пааль, зрозуміла концепція нового ОК — відновити місце Естонії в олімпійській сім'ї, сприяти участі в Іграх. Г. Пааль готовий до нашого запитання щодо „медальних шансів", наприклад, у командних видах. Так, один з героїв баскедбольної збірної СРСР у Сеулі, гравець з „Калева" (Естонський клюб — О. Т.) Тійт Сокк найшвидше не стане олімпійським чемпіоном у разі виступу за суто естонську команду. Та це була б команда олімпійської Естонії. Ідея відновлення місця в міжнародному олімпійському русі могла б реалізуватися й у такий спосіб. Рівноправні члени союзної Олімпійської асоціяції — НОКи республі — не просто беруть від неї повноваження на своїй території, а й виходять на прямі інтернаціональні контакти. У Москві начебто не заперечують: розвивайте, на місцях вирішуйте. Але сьогодні МОК не спілкується з ОК радянських республік, а тільки з НОК СРСР. І от його, вважають Г. Пааль і його колеґі, треба перебудувати. Бо він — не працюючий орган. Естонська спортивна громадськість далека від якогось екстремістського сепаратизму. Просто ком нинішня система НОК, як кажуть, не заводиться, треба її міняти. Щоб республіканські ОК мали не суцільні обов'язки, а й права. Для цього, відмітив Пааль, нам усім треба навчитися поважати демократичні засади. Якби ОК Естонії зміг використати історичний фон, то це був би прецедент і шанс для інших. Адже ви, — стверджує до Карельського Г. Пааль, — Україна, та Білорусія — члени ООН. І така потужна спортивна держава як Україна просто повинна спробувати заявити себе в олімпійському домі. Від підтримки розроблених у Таллінні ініціятив іншими реґіонами СРСР таж залежатиме майбутнє визнання всіх їх Міжнародним олімпійським комітетом... Шифр до когорти МОК — це присутність у міжнародних федераціях. Тільки так розуміє свій шлях до мети олімпійська Естонія..."

В дальших рядках Карельський подає про чергові успішні кроки спортовців Естонії в організаціях спортових клюбів і Федерацій та їх надії осягнути бажаної мети. В післяслові до тієї статті, Л. Радченко, майстер спорту, фіналістка XVII Олімпійських ігор, написала: „Знайомлячи читачів зі справами Олімпійського комітету Естонії і з поглядами генерального секретаря ОК Естонії Г. Пааля на подальший розвиток олімпійського руху в межах республік СРСР, не маємо на меті ятрити душі земляків питанням про створення такої ж організації на Україні. Не маємо, бо ближчим часом збираємося представити на читацький референдум, на всенародне обговорення проєкт Статусу Олімпійського комітету України. Саме в очікуванні на таку публікацію нам здається своєчасним ознайомити майбутніх учасників референдуму з поглядами на справу однієї з прибалтійських республік — вони, як відомо, є піонерами цього руху в країні. Хотілося б звернути увагу, що навіть „піонере", які до того ж мали можливість ознайомитися в Люзані, Люцерні, Цюріху з архівними документами МОК та різних міжнародних федерацій з видів спорту, змушені констатувати, що „сьогодні МОК не спілкується з ОК радянських республік, а тільки з НОК СРСР". Звідси цілком слушний висновок: прагнучи більшої самостійності й можливостей встановлювати напряму численні міжнародні зв'язки, треба впливати на перебудову нинішньої системи НОК СРСР. Друге зауваження: при подальшому обговоренні Статуту ОК України, не варто припускати слідом за Г. Паалем хибної думки, що буцімто членство України в ООН надає їй право мати власний ОК. З юридичної точки зору членство країни в одній з міжнародних організацій зовсім не веде до автоматичного її прийняття до будь-якої іншої міжнародної організації. Та й навіщо, арґументує далі Радченко, нам шукати таких прав за кордоном? Зрештою, вони нам забезпечені Конституцією Української РСР навіть у її сьогоднішньому, так би мовити, не прогресивному вигляді. Візьмемо останній абзац Статті 74, з 3-го розділу цього Основного Закону і прочитаємо: „Українська РСР вступає у відносини з іноземними державами, укладає з ними договори і обмінюється дипломатичними і консульськими представниками, бере участь у діяльності міжнародних організацій" (підкр. „СГ").

А в Статті 67,6-ої глави цього ж документу читаємо: „Інтернаціональний обов'язок громадянина Української СРСР — сприяти розвиткові дружби і співробітництва з народами інших країн, підтриманню і зміцненню загального миру". А, як відомо, пропаганда і сприяння дружби між народами світу і миру через спорт є головною метою олімпійського руху, покладено в основу діяльності МОК. Не випереджаючи події, пише Радченко, все ж таки треба сказати (особливо враховуючи, що кількість листів до редакції з приводу створення ОК України не меншає), що силами працівників Державного комітету спорту України за участю спортивної громадськості та фахівців з товариств і відомств уже проведена велика організаційна робота. Вона дозволила зібрати докупи розмаїття поглядів і думок на ймовірне створення ОК України, довести їх до відома ініціятивної групи, ознайомитися з відповідними установчими документами Литовської РСР та Російської Федерації і, нарешті, скласти попередній варіянт тексту проєкту Статуту ОК України. Саме цей проєкт, після останнього обговорення та корегування з представниками усіх обласних спортивних комітетів і буде, як ми про це вже сказали на початку післямови, надруковано у „Спортивній газеті", — закінчила свої думки Л. Радченко.

Як бачимо із поданих матеріялів, до зрушення з місця в організації Олімпійського Комітету в Україні у великій мірі причинилися спортові діячі маленьких народів Естонії і Литви. Ще недавно й сама Л. Радченко не була прихильницею (не знаємо по волі, чи неволі?) створення ОК України. Естонія, Литва вже мають свої ОК, завдяки яким любителі українського спорту розпочали різні акції, які врешті примусили досі невільних спортових чиновників в Україні до дії. Дивує ставлення до тієї дуже важливої ділянки НРУП. В цей час, як в Естонії й Литві їх Народні Рухи вповні включилися до відродження національного спору і організації Олімпійських Комітетів, НРУП на своєму з'їзді чомусь обмежився про спорт скромною згадкою.

О. Твардовський

ПОПРАВКА

Автором статті „Союз Українок вітає Вірляну Ткач", яка була надрукована в „Свободі" в четвер, 15-го березня, є Люба Гавур. — Ред.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МИХАЙЛО СТЕБЕЛЬСЬКИЙ, член УНС Відд. 106-го ім. св. о. Миколая в Чикаґо, Ілл., помер 28-го січня 1990 року на 75-му році життя. Нар. 1914 року в Лісниках, повіт Бережани, Україна. Членом УНС став 1961 року. Залишив у смутку Дружину Пелагію, синів: Романа, Івана та Мирона з дружиною Стефою і дітьми: Ларисою, Галюсею, Лесею та Богданом, та двоє внуків. Похорон відбувся 31-го січня 1990 року на цвинтарі св. Миколая в Чикаґо, Ілл.

Вічна Йому Пам'ять!

Управа

МИХАЙЛО ЗЕДИК, член УНС Відд. 113-го Т-ва „Україна" в Деррі, Па., помер 28-го грудня 1989 року на 84-му році життя. Нар. 28-го серпня 1905 року в Ст. Меріс, ВА. Членом УНС став 1960 року. Залишив у смутку дружину Мері. Похорон відбувся 1-го січня 1990 року на цвинтарі церкви св. Марії в Бредвилл, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Френк Куземчак, секр.

СТЕФАН ПАНЬКІВ, член УНС Відд. 149-го ім. Непорочної Діви Марії в Лякаванна, Н.Й., помер 4-го лютого 1990 року на 42-му році життя. Нар. 1-го квітня 1947 року в Німеччині. Членом УНС став 1963 року. Залишив у смутку маму Катерину, брата Волтера і сина Степана. Похорон відбувся 6-го лютого 1990 року на цвинтарі св. Хреста в Лякаванна, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

АНАСТАЗІЯ КОРИЛКО, член УНС Відд. 291-го ім. Т. Шевченка в Клівленді, Огайо, померла 11-го лютого 1990 року на 90-му році життя. Нар. 2-го червня 1900 року в Підгірці, Україна. Членом УНС стала 1938 року. Залишила у смутку сина Мирона, невістку Марійну і двоє внуків. Похорон відбувся на цвинтарі св. Андрія в Пармі, Клівленд, Огайо.

Вічна Її Пам'ять!

Віра Напора, секр.